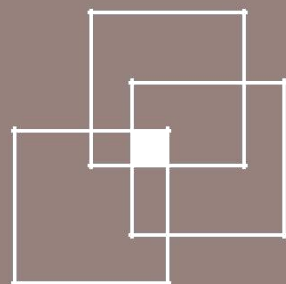
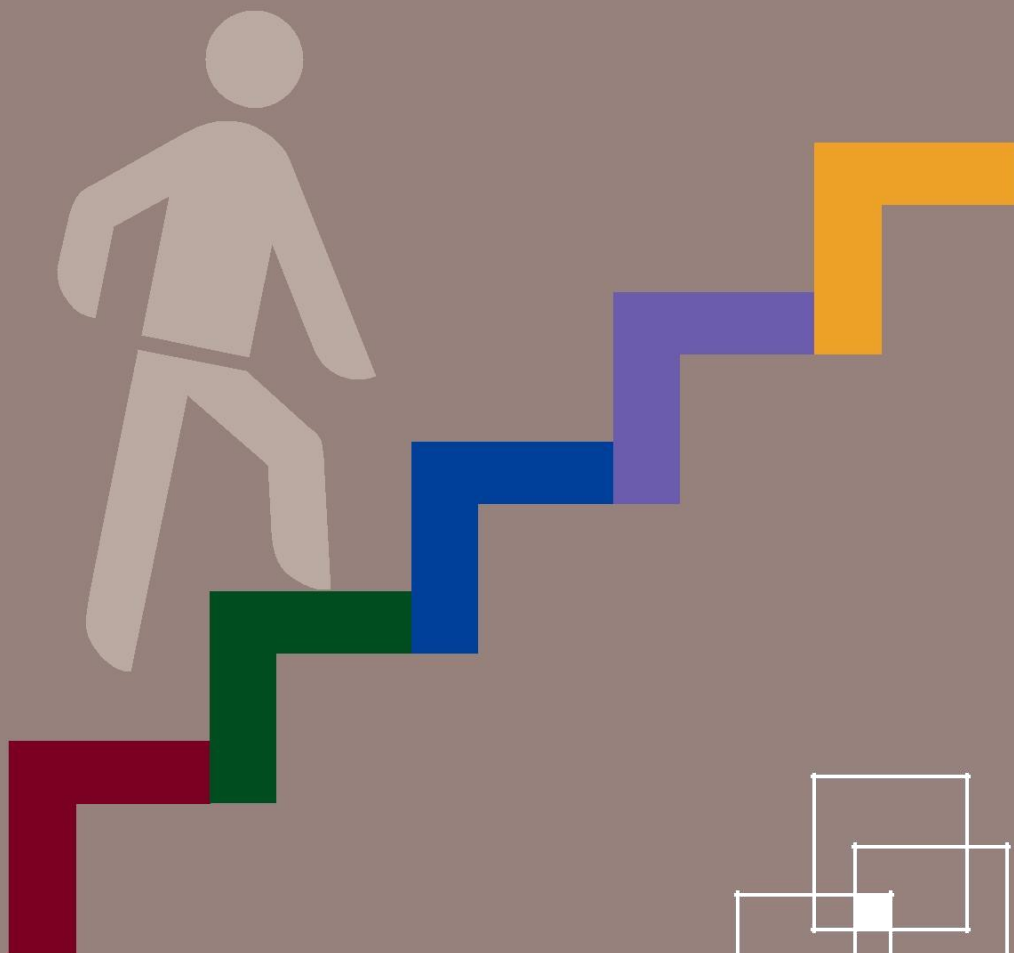

Međunarodni
ured rada
Ženeva

VODIČ U 5 KORAKA

o vršenju procjena
rizika na radnom mjestu
za poslodavce, radnike i njihove
predstavnike

VODIČ U 5 KORAKA

**o vršenju procjena rizika
na radnom mjestu za
poslodavce, radnike i
njihove predstavnike**

Copyright © Međunarodna organizacija rada 2014
Prvi put objavljeno 2014.godine

Publikacije Međunarodnog ureda rada uživaju autorsko pravo na osnovu Protokola 2. Univerzalne konvencije o autorskim pravima. Ipak, dozvoljena je reprodukcija kratkih izvadaka bez odobrenja autora i pod uslovom da se navede izvor. Za prava umnožavanja ili prevoda zahtjev treba dostaviti na adresu ILO Publications (Rights and Permissions), International Labour Office, CH-1211 Geneva 22, Switzerland, ili putem elektronske pošte: pubdroit@ilo.org. Međunarodni ured rada pozdravlja takve zahtjeve.

Biblioteke, ustanove i drugi korisnici registrirani kod organizacija sa pravima reprodukcije mogu napraviti kopije u skladu sa licencama koje su im izdate u tu svrhu. Posjetite www.ifrro.org da pronađete organizaciju sa pravima reprodukcije u svojoj zemlji.

VODIČ U 5 KORAKA o vršenju procjena rizika na radnom mjestu za poslodavce, radnike i njihove predstavnike

Stavovi iznijeti u publikacijama MOR-a, koji su usklađeni sa praksom Ujedinjenih nacija, kao i način na koji je materijal u publikaciji prikazan, ne podrazumijevaju izražavanje bilo kakvog mišljenja od strane Međunarodne organizacije rada u vezi sa pravnim statusom bilo koje zemlje, oblasti i teritorije i njihovih vlasti, niti u vezi sa razgraničenjem njihovih granica.

Odgovornost za mišljenja iznesena u potpisanim člancima, studijama i drugim materijalima, pripada isključivo njihovim autorima, i publikacija ne predstavlja odobrenje u njoj iznijetih stavova od strane Međunarodnog ureda rada.

Pominjanje imena preduzeća, te komercijalnih proizvoda i procesa, ne podrazumijeva odobravanje istih od strane Međunarodnog ureda rada, a nepominjanje određenog preduzeća, komercijalnog proizvoda ili procesa, ne predstavlja znak neodobravanja.

Publikacije i elektronski proizvodi MOR-a se mogu nabaviti preko velikih knjižara ili lokalnih ureda MOR-a u mnogim državama, ili direktno od ILO Publications, International Labour Office, CH-1211 Geneva 22, Switzerland. Katalozi ili spiskovi novih publikacija se mogu dobiti besplatno na gore navedenoj adresi ili putem elektronske pošte: pubvente@ilo.org. Posjetite našu internet stranicu: www.ilo.org/publns

Sadržaj

Ovaj vodič ima za cilj da pomogne poslodavcima, radnicima i njihovim predstavnicima da procijene zdravstvene i sigurnosne rizike na radnom mjestu

<i>Šta je procjena rizika?</i>	5
<i>Kako procijeniti rizike na radnom mjestu</i>	6
Korak 1: Identificirajte opasnosti	8
Korak 2: Utvrdite ko može biti u opasnosti i kako	9
Korak 3: Ocijenite rizik – Identificirajte i odlučite o mjerama kontrole zdravstvenog i sigurnosnog rizika	10
Korak 4: Evidentirajte ko je zadužen za sprovođenje koje mjere i vremenski okvir	11
Korak 5: Evidentirajte nalaze, nadgledajte i revidirajte procjenu rizika, i ažurirajte kada je potrebno	12
<i>Dodatne informacije</i>	13
<i>Šablon procjene rizika</i>	14

Ovaj vodič ima za cilj da pomogne poslodavcima, radnicima i njihovim predstavnicima, da procijene sigurnosne i zdravstvene rizike na radnom mjestu

Procjena rizika na radnom mjestu je jedan od ključnih alata za poboljšanje profesionalnih sigurnosnih i zdravstvenih uslova na radu. Dakle, procjena rizika igra važnu ulogu kada je riječ o zaštiti radnika i preduzeća, kao i o poštivanju zakona u mnogim zemljama. Ona pomaže svima da se usredotoče na rizike koji su zaista važni na radnom mjestu – one koji potencijalno mogu biti stvarno štetni.

U mnogim slučajevima, neposredne mjere mogu lako kontrolirati rizike. Na primjer, raspoloživost vode za piće za prevenciju dehidracije, roletne na prozorima za sprječavanje rasta temperature u zgradama, brzo čišćenje prosutih tekućina kako se niko ne bi okliznuo, ili držanje ladica zatvorenim kako se niko ne bi spotakao. U većini slučajeva to znači jednostavne, jeftine i djelotvorne mjere kako bi se osigurala zaštita radnika, najvrijednije imovine preduzeća.

Dobro urađena procjena rizika na radnom mjestu će doprinijeti zaštiti radnika kroz otklanjanje ili minimiziranje opasnosti i rizika vezanih za rad. To također treba koristiti preduzećima u smislu bolje organizacije radnih praksi što potencijalno može dovesti do veće produktivnosti.

Dodatne informacije na ovu temu se mogu pronaći u publikaciji MOR-a „Paket treninga o procjenama rizika i upravljanju rizicima na radnom mjestu za mala i srednja preduzeća“ na http://www.ilo.org/safework/info/instr/WCMS_215344/lang--en/index.htm.

Metodologija opisana u ovom vodiču nije jedini način izrade procjene rizika. Postoje i druge dobre metode, naročito za kompleksnije rizike i okolnosti. Međutim, vjerujemo da je ova metoda najdirektnija za većinu organizacija, a naročito za mala i srednja preduzeća.

Šta je procjena rizika?

Procjena rizika je jednostavno ispitivanje šta na radnom mjestu može naškoditi ljudima. Ona omogućava razmatranje da li je preduzeto dovoljno mjera predastrožnosti ili treba učiniti više na prevenciji štete za one koji su izloženi riziku, uključujući radnike i javnost.

Nesreće i loše zdravlje mogu uništiti živote i uticati na preduzeća, na primjer kroz gubljenje outputa, kvar mašina, rast troškova osiguranja ili druge novčane kazne. U mnogim zemljama, poslodavci su po zakonu obavezni da vrše procjenu rizika na radnom mjestu kako bi mogli izraditi plan kontrole tih rizika.

Koncept procjene rizika na radnom mjestu je taj da se radi o kontinuiranom, neprekidnom procesu – kao film koji se vrti. To nije snimka radnog mjesta koja se može uporediti sa inspekcijskim pregledom radnog mjesta. Iako korištenje informacija dobijenih inspekcijskim pregledom radnog mjesta može biti od koristi prilikom vršenja procjene rizika, razlika između procjena rizika i inspekcijskih pregleda mora biti jasna. Procjena rizika treba utvrditi opasnost i tražene mjere kontrole, inspekcijski pregled treba provjeriti da li se te mjere kontrole zaista i koriste.

Kako procijeniti rizike na radnom mjestu

Pratite pet koraka u ovoj brošuri:

Korak 1

Identificirajte opasnosti

Korak 2

Utvdite ko može biti u opasnosti i kako

Korak 3

Ocijenite rizik – Identificirajte i odlučite o mjerama kontrole sigurnosnog i zdravstvenog rizika

Korak 4

Evidentirajte ko je zadužen za sprovođenje koje mjere kontrole rizika i vremenski okvir

Korak 5

Evidentirajte nalaze, nadgledajte i revidirajte procjenu rizika i ažurirajte kada je potrebno

Ključ za procjenu rizika nije da suviše kompliciramo proces. U mnogim organizacijama, rizici su dobro poznati, a potrebne mjere kontrole se jednostavno primjenjuju. Oni koji vrše procjenu rizika vjerovatno već znaju da li radnici, na primjer, pomjeraju težak teret i tako štete svoja leđa, ili gdje se mogu najlakše okliznuti ili spotaknuti. Ako je to slučaj, provjerite da li su preduzete mjere predastrožnosti kako bi se izbjegla povreda ili bolest.

Ako su poslodavci, u saradnji sa radnicima i/ili njihovim predstavnicima, koji vrše procjenu rizika, pouzdani i razumiju šta je u pitanju, onda mogu izvršiti procjenu radeći zajedno. Ne morate biti stručnjak za sigurnost i zdravlje. Naravno, ako oni koji vrše procjenu nisu pouzdani, onda će se zahtijevati pomoć od nekoga ko je kompetentan.

U svim slučajevima, poslodavci moraju osigurati da su radnici i/ili njihovi predstavnici u potpunosti uključeni u proces. Oni će imati korisne informacije o tome kako se radi posao, što će procjenu rizika učiniti detaljnijom i djelotvornijom. Ali ne zaboravite da su poslodavci u mnogim zemljama zaduženi da osiguraju prikladnu procjenu.

Kada razmišljate o procjeni rizika, zapamtite:

- Opasnost je bilo šta što može prouzrokovati štetu, poput hemikalija, struje, rada na ljestvama, mašine bez nadzora, otvorene ladice, zahtjevan i stresan posao, itd.;
- Rizik je šansa, velika ili mala, da se nekome nanese šteta kroz te ili druge opasnosti, zajedno sa pokazateljima o tome koliko bi šteta mogla biti ozbiljna.

KORAK 1

Identificirajte opasnosti

Prvi procjenjivači trebaju utvrditi kako radnici i posjetioци mogu biti u opasnosti. To se postiže anketama na radnom mjestu i identifikacijom opasnosti. Neidentificirana opasnost se ne može kontrolirati. Kada radite na određenom mjestu svaki dan, lako je previdjeti neke opasnosti, pa ćemo navesti neke savjete za pomoć u identifikaciji onih koji su važni:

- Obiđite radno mjesto i pregledajte za šta bi se moglo razumno očekivati da će prouzrokovati štetu. Osigurajte da se obuhvate sve radne aktivnosti, redovne i vanredne, u svim oblastima, na primjer, proizvodnja, planirano preventivno održavanje i popravka kvarova.
- Osigurajte da radnici ili njihovi predstavnici opišu opasnosti poslova koje obavljaju i daju informacije o tome kako se nesreće i bolesti na radnom mjestu mogu spriječiti. Oni su možda primjetili stvari koje nisu odmah vidljive poslodavcima ili vanjskim službama.
- Trgovačka društva također mogu dati savjete, kontaktirajte ih.
- Provjerite instrukcije ili podatke date od strane proizvođača ili dobavljača o hemikalijama, jer one mogu biti od velike pomoći za utvrđivanje opasnosti i stavljanje opasnosti u stvarnu perspektivu.
- Učite iz primjera prošlih nesreća ili bolesti nastalih na radnom mjestu. Oni često pomažu u identifikaciji manje vidljivih opasnosti.
- Ne zaboravite razmisliti o dugoročnim štetama po zdravlje (npr. visok nivo buke ili izloženost štetnim supstancama), psiho-socijalne opasnosti i opasnosti po sigurnost.

KORAK 2

Utvrđite ko može biti u opasnosti i kako

Za svaku utvrđenu opasnost, a može ih biti mnogo, procjenjivači moraju znati ko može biti u opasnosti i kako. To će pomoći da se ustanovi najbolji način upravljanja rizikom. To ne znači napraviti listu pojedinačnih imena, nego prije identifikaciju grupa ljudi (npr. „ljudi koji rade u skladištu“ ili „prolaznici“).

U svakom slučaju, utvrđite kako im može biti nanesena šteta, npr. do koje vrste povrede ili bolesti bi moglo doći. Na primjer, „slogači na police mogu povrijediti leđa zbog stalnog dizanja kutija“.

Zapamtite:

- neki radnici imaju određene zahtjeve, npr. novi i mladi radnici, nove ili trudne majke i osobe sa invaliditetom, mogu biti izloženi naročitom riziku. Biće potrebno dodatno razmišljanje o nekim opasnostima;
- čistači, posjetioci, ugovarači, radnici na održavanju, itd., koji možda nisu na radnom mjestu cijelo vrijeme;
- javnost, ako im Vaše aktivnosti mogu naškoditi;
- ako se radno mjesto dijeli, razmislite kako Vaš rad utiče na ostale prisutne, kao i kako njihov rad utiče na Vaše kolege – razgovarajte sa njima; i
- pitajte radnike da li se mogu sjetiti bilo koga ko nije obuhvaćen.

KORAK 3

Ocijenite rizik – Identificirajte i odlučite o mjerama kontrole sigurnosnog i zdravstvenog rizika

Nakon što su uočili opasnosti, procjenjivači moraju odlučiti šta da učine povodom toga. Zakoni u mnogim zemljama traže od poslodavaca da preduzmu sve što je moguće kako bi zaštitili ljude od opasnosti. To se može postići kroz poređenje onoga što je učinjeno sa dobrom praksom.

Dakle, najprije pogledajte kontrolu koja je već uspostavljena i način na koji se organizira rad. Nakon toga uporedite ovo sa dobrom praksom i vidite da li se može učiniti još nešto kako bi se poboljšao standard na radnom mjestu. Procjenjivači trebaju razmotriti:

- Možemo li otkloniti opasnost u potpunosti? Npr. eliminirati opasnost kroz otklanjanje potrebe za radovima na visini.
- Ako ne, kako možemo kontrolirati rizik tako da šteta nije vjerovatna?

Kada kontrolirate rizike pratite hijerarhiju kontrola, ako je moguće sljedećim redoslijedom:

- Pokušajte sa manje riskantnom opcijom (npr. pređite na korištenje manje štetne hemikalije); zamjena opasnosti;
- Spriječite pristup opasnosti (npr. čuvanjem);
- Organizirajte rad kako bi smanjili izloženost opasnosti (npr. postavljanjem pregrada između pješaka i saobraćaja), metode sigurnog rada;
- Napravite prostorije za skrb (npr. prostorije za prvu pomoć i otklanjanje zagađenja); i
- Radnicima besplatno dajte ličnu zaštitnu opremu (npr. odjeću, obuću, zaštitne naočale, itd.).

Poboljšanje sigurnosti i zdravlja ne mora koštati puno. Na primjer, postavljanje ogledala na opasnom mrtvom uglu kako bi se spriječile saobraćajne nesreće, kupovina dizalica ili kolica za pomjeranje tereta, su jeftine mjere predastrožnosti, imajući u vidu rizike. Nepreduzimanje jednostavnih mjera predastrožnosti može koštati preduzeća i radnike mnogo više, finansijski i u smislu bola i tegobe u slučaju da dođe do nesreće ili povrede.

Poslodavci i radnici koji rade procjene u timu pomažu osigurati da svaka predložena mjera kontrole rizika funkcionira u praksi i da neće unijeti nove opasnosti. Ne zaboravite, svi radnici i menadžeri će trebati da prođu trening o mjerama kontrole koje su usvojene kako bi se garantiralo da se koriste ispravno.

KORAK 4

Evidentirajte ko je zadužen za sprovođenje koje mjere kontrole i vremenski okvir

Ako su procjenjivači odlučili o dodatnim mjerama kontrole, potrebno je poduzeti aktivnosti kako bi se te mjere sprovele. Dobra je praksa imenovanje pojedinaca da preuzmu tu odgovornost, kao i određivanje vremenskog okvira za sprovođenje mjera. Datum sprovođenja mjera također treba evidentirati.

Završetak procjene rizika je važan korak, ali postupanje prema nalazima procjene rizika će učiniti puno za otklanjanje ili minimiziranje opasnost i rizika vezanih za rad.

Vjerovatno je da su procjenjivači identificirali niz novih kontrolnih mjera koje su potrebne, dok preduzeća možda nemaju sredstva da sprovedu sve mjere odjedanput. Neke dodatne mjere kontrole mogu biti sprovedene odmah sa ograničenim sredstvima, npr. osigurati poboljšanje održavanja objekta, otklanjanje/preusmjeravanje vučnih kablova, itd. Ostale mjere će se morati preduzimati po prioritetu, a prioritet treba odrediti na osnovu stepena rizika.

Napravite plan aktivnosti kako biste se bavili najprije najvažnijim stvarima.

Dobar plan aktivnosti često obuhvata mješavinu različitih stvari kao što su:

- Nekoliko jeftinih ili laganih poboljšanja koja se mogu napraviti brzo, možda kao privremeno rješenje, dok se ne uspostavi pouzdana kontrola;
- Dugoročna rješenja za one rizike koji će najvjerovatnije prouzrokovati nesreću ili bolest;
- Dugoročna rješenja za one rizike koji imaju najgore potencijalne posljedice;
- Dogovori za trening radnika o glavnim rizicima koji ostaju prisutni i o tome kako se isti mogu kontrolirati;
- Redovne provjere kako bi se osiguralo da mjere kontrole ostaju na snazi.

KORAK 5

Evidentirajte nalaze, nadgledajte i revidirajte procjenu rizika i ažurirajte kada je potrebno

Zabilježite i prikažite nalaze, zapisujući šta su procjenjivači utvrdili i odlučili u koracima 1 – 4. Ta zabilješka treba biti dostupna radnicima, nadređenima i inspektorima rada.

Ne postoji određen format za evidentiranje nalaza. Šablon koji je dat kao primjer u ovom vodiču je dizajniran da prikaže logične korake u procjeni rizika i također je od koristi za evidentiranje nalaza u jednostavnom i pristupačnom formatu.

Biće potrebni određeni aranžmani kako bi se nadgledala djelotvornost mjera kontrole, a jedan način da to učinimo je kroz inspekcijske preglede radnog mjesta. Procjenjivači zaista mogu u koraku 3 identificirati potrebu za vršenjem dnevnih/sedmičnih/mjesečnih inspekcijskih pregleda radnog mjesta kao jednu od mjera kontrole.

Mali broj radnih mjesta ostaje isti. Prije ili kasnije, nova oprema, supstance i procedure, mogu biti uvedene, a to može dovesti do novih opasnosti. Stoga je razumno kontinuirano revidirati šta se radi. Otprilike jednom godišnje formalno revidirajte da li je procjena još mjerodavna. To će pomoći da osigurate da se standardi sigurnosti i zdravlja na radu još poboljšavaju ili bar ne pogoršavaju.

Još jednom pogledajte procjenu rizika. Je li došlo do nekih promjena? Jesu li poboljšanja još potrebna? Jesu li radnici identificirali druga pitanja? Jesu li istrage o nesrećama ili izbjegnutim nesrećama utvrdile slabosti u upravljanju sigurnošću i zdravljem na radu? Osigurajte da procjena rizika bude ažurirana.

Ako je došlo do značajnih promjena tokom godine, nemojte čekati. Provjerite procjenu rizika i, ako je potrebno, dopunite je. Najbolje je razmisliti o procjeni rizika prilikom planiranja promjena – to pomaže da izbjegnemo dovođenje novih opasnosti i uvedemo odgovarajuće mjere kontrole.

Dodatne informacije

Ako naiđete ne prepreku, nemojte se predavati. Postoji veliki broj raspoloživih informacija za pomoć.

Više informacija o procjenama rizika možete pronaći na sljedećim internet stranicama:

- <http://osha.europa.eu/en/practical-solutions/risk-assessment-tools>
- <http://www.ccohs.ca/ccohs.html>
- http://www.inrs.fr/hm/evaluation_des_risques_professionnels.html
- <http://www.insht.es/portal/site/Insht/menuitem.1f1a3bc79ab34c578c2e8884060961ca/?vgnnextoid=d8388dd6caa62110VgnVCM100000dc0ca8c0RCRD&vgnnextchannel=75164a7f8a651110VgnVCM100000dc0ca8c0RCRD>
- <http://www.hse.gov.uk/risk/index.htm>

MOR potvrđuje da ovaj vodič sadrži informacije javnog sektora objavljene od strane Službe za zdravlje i sigurnost Ujedinjenog kraljevstva i licencirane prema Otvorenoj licenci vlade Ujedinjenog kraljevstva- v1.0

Šablon za procjenu rizika

Preduzeće:

Sektor/Jedinica:

Datum:

KORAK 1

Šta su opasnosti?

Uočite rizike kroz:

- obilazak radnog mjesta;
- pitanje radnika za mišljenje;
- provjeru instrukcija proizvođača;
- kontakt sa svojim trgovačkim društvom.

Ne zaboravite dugoročne štete po zdravlje.

KORAK 2

Ko može biti u opasnosti i kako?

Identificirajte grupe ljudi.

Zapamtite:

- neki radnici imaju određene potrebe;
- ljudi koji možda nisu na radnom mjestu cijelo vrijeme;
- javnost;
- ako se radno mjesto dijeli, razmislite kako rad utiče na ostale prisutne.

Kažite kako opasnost može prouzrokovati štetu.

KORAK 3

Šta ste već poduzeli?

Napravite listu već preduzetih aktivnosti na smanjenju vjerovatnoće štete ili smanjenju ozbiljnosti štete.

Koje dodatne aktivnosti su potrebne?

Osigurajte da su rizici smanjeni „u mjeri u kojoj je to izvodivo“: Jednostavan način rada je da uporedimo ono što je već učinjeno sa dobrom praksom. Ako ima razlike, napravite listu šta treba učiniti.

KORAK 4

Kako će procjena biti pretvorena u aktivnost?

Ne zaboravite postaviti prioritete. Bavite se najprije opasnostima koje su visokog rizika i imaju ozbiljne posljedice.

Ko preuzima aktivnost:

Do kada:

Urađeno.

KORAK 5 Datum pregleda: Pregledajte procjenu kako bi osigurali da se upravljanje sigurnošću i zdravljem na radu još poboljšava ili bar ne pogoršava. Ako je došlo do značajnih promjena na radnom mjestu, ne zaboravite provjeriti procjenu rizika i dopuniti je, gdje je to potrebno.

Procjenu uradio/-la:

Potpis:

Podružnica za administraciju rada,
inspekciju rada i sigurnost i zdravlje na radu
Međunarodna organizacija rada
Route des Morillons 4
CH -1211 Ženeva
22 Švicarska

TEL. + 41 22 7996715

FAX + 41 22 7996878

www.ilo.org